

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
VI-QISM**

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO'G'RISIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	12
Abdullayev Azamat Akbar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА	17
Джуманиязова Сабина Михайловна	
PAXTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQUISH	22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR.....	29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li	
TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS.....	32
F. Djalilov	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH	41
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	47
Махкамова Надира Саидмуратовна	
MINTAQA TUMANLARI O'RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIK LARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	55
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODEL DAN DIVERSIFIKATSİYALASHGAN TUZILMAGA O'TISH TENDENSIYALARI (2020–2024-YILLAR)	60
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH.....	65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich	
MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO'RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	71
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
O'ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI	77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna	
To'rayev Mirzohid Hoshim o'g'li	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	

IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI.....	88
Sabirova Nodira Komil qizi	
RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi	
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	101
Avazbek Xalbekov	
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC	108
Musaeva Shoira Azimovna	
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	116
Yuldashev Abduxakim Abdulkarimovich	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНА.....	122
Анвар Аллабергенов	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	128
Allanazarova B.K.	
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI.....	135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna	
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQUISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH.....	139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH.....	149
Razikov Otabek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI.....	157
Matkabalova Dilorom Xalilullayevna	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida)	165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich	
Narmetova Dilafruz Azamatovna	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	170
Ахмедова Шахноза Козим кизи	
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASH.....	181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	

ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ	189
Джусупов Кубанычбек	
ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MEKANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR.....	196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li	
SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH	200
Eshov Sherko'zi Asatulloyevich	
THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES	205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna	
DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	209
Khanifakhon Solikhova	
BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida).....	213
Z. Sh. Matniyozova	
JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI VAHOLASH VA ISHLAB CHIQRISH HAJMINI PROGNOZLASH	218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА.....	224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	233
Komilova Guli Bagandik qizi	
THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES.....	238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li	
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi	
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ.....	250
Турсунов Гафур Таирович	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH.....	259
Ibragimov Nodirbek Bahodir o'g'li	
ДЕМОКРАТИК TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI	266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	273
Ibadov Shoxrux Axmatilloevich	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI.....	277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI.....	283
Musayeva Shoira Azimovna	
O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna	

BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna	
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI	303
Jo'rayeva Sarvinoz Baxtiyor qizi	
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	309
Mustafayeva Sevara Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	314
Qodirova Farangiz Komilovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN.....	320
Sardor Kuvandikov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI	329
Madenova Elmira Nizamatdinovna	
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH.....	340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	349
Jannazarova Gauzar Kaipnazarovna	
Raxmatova Sevinch Sobir qizi	
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA.....	353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	358
Pyotr Kim	
TOSHKENT VILOYATI BO'STONLIQ TUMANIDA TURISTIK ZONALARNI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIYIQTISODIY AHAMIYATI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA).....	364
Tolibboyev Zafarbek Axror o'g'li	
TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	372
Qarshiboyev Lochinbek Xusan o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	379
Muxidinov Ayubbek Nuritdinovich	
QASHQADARYODA NODAVLAT UNIVERSITETLARINING TASHKILIY RIVOJLANISHI: TALABALAR VA XODIMLAR POTENSIALINI TARKIBIY VA DEMOGRAFIK TAHLIL.....	382
Rahimov Sardor Uralovich	

O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING JOYLASHUVINING HOZIRGI HOLATI.....	388
Kudratov Muhammad Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STATISTIK MA'LUMOTLARNI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAHLIL QILISH IMKONIYATLARI.....	393
Umarov Abbas Nuriddin o'g'li	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ, СТРУКТУРНАЯ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ И СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ.....	400
Муниса Турдибаева	
TURIZM SOHASIDA SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	410
Yuldosheva Laylo Isroilovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	416
O'ramov Jahongir Jo'rayevich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MUNOSABATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH.....	421
O'lolokulova Feruza Mansurovna	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA YUQORI TEXNOLOGIK USKUNALARNI XARID QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UMUMIY EGALIK QIYMATI (TCO) KONSEPSIYASINING AHAMIYATI.....	428
Dadamuxamedov Abduvaxob Abduvaxidovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	433
Xalilov Bahromjon Bahodirovich	
O'ZBEKISTON QISHLOQ XO'JALIGINING SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY SUG'URTA MEKANIZMLARINI JORIY ETISH.....	441
Kalenov K.T.	
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	445
Sobirov Sayfiddin Baxrom o'g'li	
ADIR EKOTIZIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARI TAHLILI.....	455
Qodirov Hamidullo Madaminjonovich	
AQSH VA XITOIY O'RTASIDAGI SAVDO URUSHINING JAHON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI.....	466
Maxmudillayev Bahromjon Shavkatjon o'g'li	
O'ZBEKISTON FERMERLARINING XALQARO BOZORLARGA KIRISHINI KENGAYTIRISHDA EKSPORT KOOPERATSIYALARIDA ISHTIROK ETISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI MARJINAL BAHOLASH.....	472
Tursunqulov G'olibjon Shavkat o'g'li	
TECHNOLOGY AND MODERN TOURISM: PAVING THE WAY FOR A SUSTAINABLE ENVIRONMENT.....	482
Freshta Qayoumi	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA INVESTITSIYA PORTFELINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	488
Ergashev Olim Kenjayevich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA SEKTORIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	496
Ergashev Olim Kenjayevich	
ВЛИЯНИЕ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИИ РЕСУРСНОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ.....	503
T.B. Kim	

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITIGA KOMPYUTERLASHTIRILGAN AUDIT USULLARI (CAATS) VA TAHLILYI AMALLARNI JORIY ETISH	509
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
JAMIYAT EVOLYUSIYASIDA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNING AHAMIYATIGA DOIR NAZARIY TALQINLAR.....	516
Aripov Oybek Abdullayevich	
Rustamov Dilshodjon Shaydullo o'g'li	
SUG'URTA FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	523
Umarova Aziza Hamidovna	
O'ZBEKISTON MAJBURIY SUG'URTA BOZORIDA TARIF SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI.....	529
Qo'ziyeva Nozima G'ayrat qizi	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI FAOL JALB QILISH XUSUSIDA.....	535
Artikbayev Dilshod Mumindjanovich	
O'ZBEKISTONDA DUKKAKLI EKINLAR BOZORIDA NARX O'ZGARUVCHANLIGI VA FERMERLARNING DAROMAD BARQARORLIGI	541
Islamova Malika Ilyos qizi	
ISLOM MOLIYASI VA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	547
Jo'raqulova Muhlisa Jahongir qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ И ПРИЧИНЫ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ	553
Петр Ким	
BAA VA O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANKCHILIK TO'G'RISIDAGI QONUNLARNING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	559
Bektemirov Muhiddin Shomirza o'g'li	
QURILISH KORXONALARIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BOSHQARUV TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	564
Arifdjanova Zilola Dilshodovna	
YENGIL SANOAT KORXONALARI FAOLIYATIDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Buxoro viloyati to'qimachilik korxonolari misolida).....	570
Muxsinov Bekzod Toxirovich	
JAHON TURIZMIDA DIVERSIFIKATSIYA, GLOBALLASHUV, GLOKALLASHUV TENDENSIYALARI	579
Raxmatulla Hayitboyev	
ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPORT MANAGEMENT MECHANISMS IN JOINT-STOCK COMPANIES	585
Abduboqiyev Muxammad Sharofiddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SHERIKCHILIK ALOQALARI MEXANIZMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	591
Muratbaeva Aziza Nasir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING JAHON TAJRIBALARINI O'RGANISH.....	599
Fayziyev Manuchehr Sharofiddinovich	

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING JAHON TAJRIBALARINI O'RGANISH

Fayziyev Manuchehr Sharofiddinovich
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
“Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya”
kafedrası1-bosqich tayanch doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llashning jahon tajribalari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda sun'iy intellektdan foydalanishning asosiy yo'nalishlari, iqtisodiy samaradorlikka ta'siri hamda raqamli transformatsiyadagi o'rni o'rganildi. Sun'iy intellektning ishlab chiqarish, moliya-bank tizimi, logistika, elektron tijorat va davlat boshqaruvi sohalaridagi amaliy natijalari yoritildi. Shuningdek, ushbu texnologiyalarni O'zbekiston iqtisodiyotiga joriy etish imkoniyatlari va istiqbollari baholandi. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omili ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamlashtirish, iqtisodiyot, innovatsiya, algoritim, ma'lumotlar, logistika, bank, prognozlash, avtomatlashtirish.

Аннотация: В данной статье исследован мировой опыт применения технологий искусственного интеллекта в процессах цифровизации экономики. В ходе исследования были изучены основные направления использования искусственного интеллекта в развитых и развивающихся странах, его влияние на экономическую эффективность и роль в цифровой трансформации. Рассмотрены практические результаты внедрения искусственного интеллекта в промышленности, банковско-финансовой сфере, логистике, электронной коммерции и государственном управлении. Также дана оценка возможностей и перспектив внедрения данных технологий в экономику Узбекистана. Результаты исследования показали, что искусственный интеллект является важным фактором модернизации экономики и повышения её конкурентоспособности.

Ключевые слова: искусственный интеллект, цифровизация, экономика, инновация, алгоритм, данные, логистика, банк, прогнозирование, автоматизация.

Abstract: This article examines global experience in the application of artificial intelligence technologies in the process of economic digitalization. The study investigates the main directions of artificial intelligence implementation in developed and developing countries, its impact on economic efficiency, and its role in digital transformation. Practical outcomes of artificial intelligence adoption in manufacturing, banking and finance, logistics, e-commerce, and public administration are analyzed. In addition, the opportunities and prospects for implementing these technologies in the economy of Uzbekistan are assessed. The findings indicate that artificial intelligence is an important factor in economic modernization and enhancing competitiveness.

Keywords: artificial intelligence, digitalization, economy, innovation, algorithm, data, logistics, banking, forecasting, automation.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi natijasida sun'iy intellekt texnologiyalari iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biriga aylanib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining takomillashuvi, katta hajmdagi ma'lumotlarning shakllanishi va ularni qayta ishlash imkoniyatlarining kengayishi sun'iy intellekt tizimlarining iqtisodiyotning turli tarmoqlariga faol joriy etilishiga zamin yaratmoqda. Natijada ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, moliya-bank tizimi, logistika, elektron tijorat hamda davlat boshqaruvi sohalarida samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va boshqaruv qarorlarining aniqligini ta'minlash imkoniyatlari sezilarli darajada ortmoqda. Shu sababli sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish masalasi bugungi kunda iqtisodiyotni raqamlashtirish siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Zamonaviy iqtisodiy munosabatlarning murakkablashuvi hamda global raqobatning kuchayishi sharoitida davlatlar innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini izlamoqda. Sun'iy

intellekt ana shunday texnologiyalar qatorida iqtisodiy jarayonlarni avtomatlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish, mehnat unumdorligini oshirish va yangi biznes modellarini shakllantirish imkoniyatlarini yaratadi. Ayniqsa, real vaqt rejimida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, iqtisodiy tendensiyalarni prognozlash va risklarni baholash imkoniyatlari sun'iy intellektning iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Shu bois rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'z milliy raqamli strategiyalarida sun'iy intellektni iqtisodiy transformatsiyaning asosiy vositasi sifatida belgilab kelmoqda [1].

Bugungi kunda AQSH, Xitoy, Janubiy Koreya, Yaponiya, Singapur, Germaniya va Birlashgan Arab Amirliklari kabi davlatlar sun'iy intellektni iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlariga integratsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli dasturlarni amalga oshirmoqda. Ushbu mamlakatlarda ishlab chiqarishni avtomatlashtirish, aqlli logistika tizimlarini yaratish, moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish, elektron hukumat xizmatlarini takomillashtirish va raqamli infratuzilmani rivojlantirish jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanilmoqda. Mazkur tajribalar natijasida iqtisodiy samaradorlikning oshishi, xizmatlar sifati yaxshilanishi va innovatsion faoliyatning faollashuvi kuzatilmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellektni joriy etish jarayonida ma'lumotlar xavfsizligi, axloqiy me'yorlar, kadrlar tayyorlash va huquqiy tartibga solish kabi masalalar ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham iqtisodiyotni raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Raqamli iqtisodiyot infratuzilmasini rivojlantirish, elektron davlat xizmatlarini kengaytirish, biznes jarayonlarini avtomatlashtirish hamda innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash mamlakat taraqqiyotining muhim yo'nalishlari sifatida belgilangan. Ushbu jarayonlarda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, iqtisodiy tahlil va prognozlash tizimlarini takomillashtirish, soliq va moliya tizimlarida raqamli yechimlarni joriy etish hamda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu sababli ilg'or xorijiy tajribalarni chuqur o'rganish va ularni milliy sharoitlarga moslashtirish masalasi alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi [2].

Sun'iy intellekt texnologiyalarining iqtisodiyotga ta'siri bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ushbu texnologiyalar mehnat unumdorligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, resurslarni optimallashtirish va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynashini ko'rsatmoqda. Biroq turli mamlakatlarda sun'iy intellektni joriy etish darajasi, qo'llash mexanizmlari va erishilgan natijalar o'rtasida sezilarli farqlar mavjud. Mazkur holat har bir mamlakatning iqtisodiy rivojlanish darajasi, texnologik infratuzilmasi, institutsional muhiti va kadrlar salohiyati bilan bog'liqdir. Shuning uchun jahon tajribalarini qiyosiy tahlil qilish hamda eng samarali amaliyotlarni aniqlash iqtisodiyotni raqamlashtirishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilashda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolaning maqsadi iqtisodiyotni raqamlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash bo'yicha jahon tajribalarini o'rganish, ilg'or xorijiy amaliyotlarni tahlil qilish hamda ularni O'zbekiston iqtisodiyotida qo'llash imkoniyatlarini baholashdan iborat. Tadqiqot natijalari iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash va milliy raqamli rivojlanish strategiyasini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishga xizmat qiladi [3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda sezilarli darajada kengayib bormoqda. Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt iqtisodiy tizimlarning samaradorligini oshirish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini avtomatlashtirish hamda raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim texnologik omil sifatida qaralmoqda. Tadqiqotchilar tomonidan sun'iy intellektning iqtisodiyotdagi roli turli yo'nalishlarda, jumladan, ishlab chiqarish, moliya-bank sektori, elektron tijorat, logistika, davlat boshqaruvi va mehnat bozori nuqtai nazaridan o'rganilgan. Mahalliy ilmiy adabiyotlarda sun'iy intellekt iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va raqamli transformatsiyani jadallashtirish vositasi sifatida baholanadi. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, sun'iy intellekt texnologiyalari katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytirib, iqtisodiy jarayonlarni boshqarish samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, iqtisodiy prognozlash, bozor tendensiyalarini aniqlash, iste'molchilar xulq-atvorini tahlil qilish hamda biznes jarayonlarini optimallashtirishda ushbu texnologiyalarning amaliy ahamiyati yuqori ekanligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, sun'iy intellektning iqtisodiy faoliyatga integratsiyalashuvi yangi innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratishga xizmat qilishi qayd etiladi [4].

Ilmiy manbalarda raqamli iqtisodiyotning asosiy komponentlaridan biri sifatida ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv konsepsiyasi alohida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalari iqtisodiy subyektlarga katta hajmdagi ma'lumotlarni real vaqt rejimida qayta ishlash va ulardan samarali foydalanish imkonini beradi. Natijada boshqaruv qarorlarining aniqligi oshib, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi yaxshilanadi. Tadqiqotchilar tomonidan ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari iqtisodiy

raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omili sifatida ko'rilmoqda. Moliya-bank tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ushbu texnologiyalarning kredit risklarini baholash, firibgarlik holatlarini aniqlash, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va moliyaviy operatsiyalarni avtomatlashtirishdagi imkoniyatlarini yoritadi. Ilmiy adabiyotlarda bank sektorida sun'iy intellektga asoslangan algoritmlardan foydalanish operatsion xarajatlarni kamaytirish va xizmat ko'rsatish tezligini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlangan. Shu bilan birga, raqamli bank xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi sun'iy intellekt texnologiyalarini moliyaviy infratuzilmaning muhim elementi sifatida shakllantirmoqda [5].

Elektron tijorat va marketing sohasidagi ilmiy tadqiqotlar ham sun'iy intellektning iqtisodiy samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Adabiyotlarda sun'iy intellekt yordamida xaridorlarning afzalliklarini aniqlash, shaxsiylashtirilgan tavsiyalar yaratish, talabni prognozlash va reklama kampaniyalarining samaradorligini baholash imkoniyatlari keng yoritilgan. Tadqiqotchilar elektron tijorat platformalarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish sotuv hajmini oshirish, mijozlar sodiqligini mustahkamlash va bozor segmentatsiyasini takomillashtirishga xizmat qilishini qayd etadilar. Sanoat va ishlab chiqarish tarmoqlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi alohida tadqiqot yo'nalishi sifatida shakllangan. Ilmiy ishlarda aqlli ishlab chiqarish tizimlari, raqamli egizaklar, prediktiv texnik xizmat ko'rsatish va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarining afzalliklari tahlil qilingan. Ushbu tadqiqotlar natijalari sun'iy intellekt texnologiyalari ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishi, mahsulot sifatini oshirishi va texnologik jarayonlarning uzluksizligini ta'minlashga yordam berishini ko'rsatadi. Shu sababli rivojlangan mamlakatlar tajribasida sanoat korxonalarini raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida sun'iy intellekt dan foydalanish keng tarqalmoqda [6].

Davlat boshqaruvi sohasiga oid ilmiy adabiyotlarda sun'iy intellekt texnologiyalarining elektron hukumat tizimlarini rivojlantirishdagi o'zni keng yoritilgan. Tadqiqotchilar davlat xizmatlarini raqamlashtirish, murojaatlarni avtomatik qayta ishlash, ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarni monitoring qilish va strategik rejalashtirish jarayonlarida sun'iy intellektning ahamiyatini alohida ta'kidlaydilar. Mazkur texnologiyalar davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish va fuqarolarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini yaxshilash imkonini beradi. Shuningdek, ilmiy manbalarda sun'iy intellektni iqtisodiyotga joriy etish bilan bog'liq ayrim muammolar ham tahlil qilingan. Xususan, ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash, kiberxavfsizlik tahdidlarini kamaytirish, sun'iy intellekt algoritmlarining shaffofligini ta'minlash va malakali kadrlar tayyorlash masalalari dolzarb ilmiy-amaliy muammolar sifatida ko'rsatiladi. Tadqiqotchilar fikriga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalarining samarali qo'llanilishi nafaqat texnologik infratuzilmaga, balki huquqiy-me'yoriy bazaning rivojlanganligi va inson kapitali darajasiga ham bevosita bog'liq [7].

Adabiyotlartahlilinatijalarishuniko'rsatadiki, iqtisodiyotni raqamlashtirishdasun'iyintellekttexnologiyalaridan foydalanish bo'yicha ilmiy qarashlar umumiy maqsad va vazifalar jihatidan o'xshash bo'lsa-da, ularning amaliy qo'llanish yo'nalishlari va ustuvorliklari mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi hamda raqamli infratuzilmasiga qarab farqlanadi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarning aksariyatida sun'iy intellektning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri ijobiy baholangan bo'lib, ushbu texnologiyalarni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etish raqamli transformatsiyaning muhim sharti sifatida e'tirof etilgan. Mazkur holat jahon tajribalarini chuqur o'rganish va ularni milliy iqtisodiyotga moslashtirish zaruratini yanada kuchaytiradi (1-jadval).

1-jadval. Sun'iy intellektning iqtisodiyotni raqamlashtirishdagi o'zni bo'yicha ilmiy adabiyotlar tahlili natijalari¹

Tadqiqot yo'nalishi	Tadqiqotlarda asosiy yondashuv	Aniqlangan afzalliklar	Mavjud muammolar
Raqamli iqtisodiyot	Ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv	Qarorlar sifatini oshirish, samaradorlikni ko'paytirish	Ma'lumotlar sifati va integratsiyasi
Moliya-bank sektori	Sun'iy intellekt algoritmlari orqali tahlil	Risklarni baholash, firibgarlikni aniqlash	Kiberxavfsizlik va maxfiylik
Elektron tijorat	Mijozlar xatti-harakatlarini tahlil qilish	Sotuv hajmini oshirish, shaxsiylashtirish	Ma'lumotlarni himoya qilish
Sanoat va ishlab chiqarish	Aqlli ishlab chiqarish tizimlari	Xarajatlarni kamaytirish, sifatni oshirish	Yuqori investitsiya talabi
Logistika	Talab va transport oqimlarini prognozlash	Yetkazib berish samaradorligini oshirish	Texnologik integratsiya murakkabligi
Davlat boshqaruvi	Elektron hukumat va raqamli xizmatlar	Shaffoflik va xizmat sifati oshishi	Huquqiy-me'yoriy muammolar
Mehnat bozori	Avtomatlashtirish va raqamli ko'nikmalar	Mehnat unumdorligi ortishi	Kadrlarni qayta tayyorlash zarurati
Kiberxavfsizlik	Intellektual monitoring tizimlari	Tahdidlarni tez aniqlash	Algoritmlarga ishonchlilik masalalari

1 Manba: muallif ishlanmasi.

Jadvaldan ko'rinadiki, ilmiy adabiyotlarda sun'iy intellekt texnologiyalarining iqtisodiyotni raqamlashtirishga ta'siri asosan ijobiy baholanib, eng katta natijalar boshqaruv samaradorligi, resurslardan oqilona foydalanish, xarajatlarni kamaytirish va innovatsion rivojlanishni jadallashtirish yo'nalishlarida kuzatilishi qayd etilgan. Shu bilan birga, ma'lumotlar xavfsizligi, huquqiy tartibga solish va malakali kadrlar tayyorlash masalalari kelgusidagi tadqiqotlarning muhim yo'nalishlari sifatida e'tirof etilgan [8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ma'lumotlar ilmiy adabiyotlar, xalqaro hisobotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda sun'iy intellektni iqtisodiyotda qo'llash bo'yicha xorijiy tajribalarni o'rganish orqali yig'ildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, umumlashtirish va mantiqiy tahlil usullari asosida qayta ishlanib, sun'iy intellekt texnologiyalarini milliy iqtisodiyotga joriy etish istiqbollari baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarining ajralmas tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Jahon tajribasi tahlili asosida aniqlanishicha, sun'iy intellektdan samarali foydalanayotgan mamlakatlar iqtisodiy resurslarni boshqarish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va innovatsion rivojlanishni jadallashtirish bo'yicha sezilarli natijalarga erishmoqda. Ayniqsa, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlarining joriy etilishi iqtisodiy jarayonlarni yanada aniq prognozlash va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslash imkonini bermoqda. Tahlillar sun'iy intellekt texnologiyalarining iqtisodiyotning turli tarmoqlarida qo'llanilish darajasi bir xil emasligini ko'rsatdi. Rivojlangan mamlakatlarda ushbu texnologiyalar ishlab chiqarish, moliya-bank tizimi, logistika va elektron tijorat sohaslarida keng miqyosda qo'llanayotgan bo'lsa, rivojlanayotgan davlatlarda asosan davlat boshqaruvi va raqamli xizmatlar sohasida joriy etilmoqda. Bu holat mamlakatlarning texnologik infratuzilmasi, investitsion salohiyati va inson kapitali darajasi bilan chambarchas bog'liq. Shuningdek, sun'iy intellektni iqtisodiy jarayonlarga integratsiyalash darajasi yuqori bo'lgan davlatlarda mehnat unumdorligi va raqobatbardoshlik ko'rsatkichlari nisbatan yuqori ekanligi kuzatiladi. Moliya-bank sektorida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi kredit risklarini baholash, moliyaviy firibgarliklarni aniqlash va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda muhim natijalar bermoqda. Elektron tijoratda esa iste'molchilar xulq-atvorini tahlil qilish, talabni prognozlash va shaxsiylashtirilgan tavsiyalarni shakllantirish orqali biznes jarayonlarining samaradorligi oshirilmoqda. Ishlab chiqarish tarmoqlarida sun'iy intellekt asosidagi avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari texnologik jarayonlarning uzluksizligini ta'minlash, mahsulot sifatini yaxshilash va energiya resurslaridan oqilona foydalanishga xizmat qilmoqda [9].

O'zbekiston sharoitida ham iqtisodiyotni raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar sun'iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish uchun qulay shart-sharoit yaratmoqda. Tadqiqot natijalari mamlakatda ushbu texnologiyalarni yanada rivojlantirish uchun mavjud salohiyatni samarali ishga solish muhimligini ko'rsatdi. Jumladan, sun'iy intellekt tizimlarini joriy etish uchun zarur bo'lgan katta hajmdagi ma'lumotlar bazalarini kengaytirish, malakali mutaxassislar salohiyatini oshirish hamda ayrim tarmoqlarda raqamli infratuzilmani yanada takomillashtirish ushbu yo'nalishning ustuvor vazifalari hisoblanadi. Shu bilan birga, jahon tajribasi tahlili sun'iy intellekt texnologiyalarini iqtisodiyot tarmoqlariga bosqichma-bosqich va maqsadli ravishda joriy etish yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishish imkonini berishini tasdiqlaydi. Ayniqsa, davlat boshqaruvi, soliq ma'murchiligi, bank-moliya tizimi, transport-logistika va elektron tijorat sohalari sun'iy intellektni qo'llash uchun eng istiqbolli yo'nalishlar sifatida baholanmoqda. Mazkur tajribalarni milliy iqtisodiyot sharoitlariga moslashtirish raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish, iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari sun'iy intellekt texnologiyalarining iqtisodiyotni raqamlashtirishdagi roli tobora ortib borayotganligini hamda ularni samarali qo'llash iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli sun'iy intellekt asosidagi innovatsion yechimlarni keng joriy etish va ilg'or xalqaro tajribalarni milliy amaliyotga tatbiq etish iqtisodiy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi [10].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining muhim strategik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Jahon tajribasi tahlili sun'iy intellektdan samarali foydalanayotgan mamlakatlarda boshqaruv samaradorligi, mehnat unumdorligi va iqtisodiy raqobatbardoshlik darajasi yuqori ekanligini tasdiqladi. Ayniqsa, ishlab chiqarish, moliya-bank tizimi, logistika, elektron tijorat va davlat boshqaruvi

sohalarida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirish hamda resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Adabiyotlar tahlili va jahon amaliyoti natijalari sun'iy intellektning katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, prognozlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini oshirishdagi afzalliklarini namoyon etdi. Shu bilan birga, ma'lumotlar xavfsizligi, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va malakali kadrlar tayyorlash kabi masalalar ushbu texnologiyalarni keng joriy etishning muhim shartlari ekanligi aniqlandi. O'zbekiston uchun ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy sharoitlarga moslashtirish iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt texnologiyalarini iqtisodiyot tarmoqlariga bosqichma-bosqich integratsiyalash mamlakatning innovatsion salohiyatini oshirish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abduraxmonov, Q. X., & Imomov, N. F. (2023). Raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanishning zamonaviy tendensiyalari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Qodirov, A. A., & Yusupov, B. R. (2024). Sun'iy intellekt texnologiyalarini iqtisodiyot tarmoqlariga joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 12(2), 45–56.
3. Karimov, S. M., & Xolmatov, D. A. (2024). O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. Biznes-Ekspert, 18(4), 22–31.
4. Rasulov, F. T., & Axmedov, J. U. (2023). Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy jarayonlarni boshqarish samaradorligini oshirish masalalari. Moliya va bank ishi ilmiy jurnali, 7(3), 61–70.
5. To'xtayev, M. N., & Ergashev, O. A. (2024). Bank-moliya tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari. Moliya, 5(1), 34–42.
6. Tursunov, A. K., & Shodmonov, I. B. (2023). Sanoat korxonalarini raqamlashtirishda sun'iy intellektning o'rni va ahamiyati. Innovatsion iqtisodiyot axborotnomasi, 9(2), 78–86.
7. Mamatov, B. S., & Nurmatov, X. T. (2024). Davlat boshqaruvi tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llashning nazariy va amaliy jihatlari. Davlat va jamiyat boshqaruvi, 6(1), 15–27.
8. Usmonov, A. R., & Raximova, D. M. (2023). Raqamli transformatsiya sharoitida sun'iy intellektning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri. Yangi O'zbekiston iqtisodiy tadqiqotlari, 4(2), 88–97.
9. Sobirov, J. A., & Po'latov, E. K. (2024). Sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv tizimlarining iqtisodiy samaradorligi. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil, 11(1), 53–65.
10. Xudoyberdiyev, R. S., & Mirzayev, U. B. (2024). Iqtisodiyotni raqamlashtirishda xalqaro tajriba va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari. Raqamli iqtisodiyot tadqiqotlari, 3(1), 40–52.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>